

AİLEDE KADINININ DEĞİŞEN ROLÜNÜN ÇOCUK SAĞLIĞINA ETKİSİ VE AİLE MERKEZLİ BAKIMIN ÖNEMİ

THE EFFECTS OF THE CHANGING ROLE OF WOMEN IN FAMILY ON CHILD'S HEALTH AND
THE IMPORTANCE OF FAMILY-CENTERED CARE

Arş.Gör. Eda AKTAŞ* Öğr.Gör. Emel TEKSÖZ** Prof.Dr. Ayşe Ferda OCAKÇI***

*Marmara Üni.Sağl.Bil.Fak.Hemş. Bölümü, Çocuk Sağl. ve Hast.Hemş.AD.

**Mustafa Kemal Üni. Hatay Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü

***Marmara Üni.Sağl.Bil.Fak. Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağl. ve Hast.Hemş.AD.

ÖZET

Aile, temelde aynı çatı altında yaşayan, aynı ekonomik koşulları ve kültürü paylaşan, akrabalık bağları ile birleşmiş, en küçük sosyal topluluk olarak tanımlanır. Toplumun kültür değerlerinin bir kuşaktan diğerine aktarılmasında önemli bir role sahiptir. Ailenin temel işlevi bireyin psikolojik gelişimini ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamaktır. Türk toplumları tarih boyunca aile kurumuna özel önem vermişlerdir. Birçok toplumda olduğu gibi toplumumuzda da ailede sosyalleşme sorumluluğu çoğunlukla anneye verildiği görülmektedir. Geleneksel Türk ailesi sosyal değişme açısından incelendiğinde bir takım nedenlerle değişmeye başlamıştır. Sağlıklı bir toplum için sağlıklı aile ortamlarında yetiştirilmiş bireylere ihtiyaç vardır. Aile merkezli bakım felsefesi aileyi, çocuğun yaşamının değişmez bir ögesi olarak görür. Ailenin çocuğa sağladığı destek, çocuğun sağlık sorununa ve hemşirelik bakımına tepkilerini belirleyen en önemli faktördür. Bu derlemede Türk toplumunda kadının değişen rolü incelenmiş ve anne olarak kadının çocuk sağlığı üzerine etkisi, aile merkezli bakım boyutu ile tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk kadını, Aile Yapısı, Çocuk Sağlığı Hemşireliği, Aile Merkezli Bakım.

ABSTRACT

Family is defined as the smallest social community, basically living under the same roof, sharing the same economic conditions and culture also united by ties of kind ship. It has an important role to transfer the cultural values of society from one generation to another. Family's basic function is to meet the needs of individual's psychological development and psychological requirements. Turkish societies have given special attention to the family institution throughout the history. It's seen that, like other societies, socializing responsibilities of family is mainly given to the mother in our society. When examined in terms of social change, it's discovered that, Traditional Turkish family has started to change because of various reasons. Healthy individuals, raised in a healthy family environment, are needed for healthy society. For Family-centered care philosophy, the family is the permanent element of the child's life. The child support which is provided by family is the major factor for determining the child's reactions against health problems and nursing care. This review was investigated the changing role of women in Turkish society and the effects of mother on child's health were discussed with dimensions of family-centered care.

Key Words: Turkish women, Family Structure, Child Health Nursing, Family Centered Care

GİRİŞ

Aile, aynı çatı altında yaşayan, aynı ekonomik koşulları ve kültürü paylaşan, akrabalık bağları ile birleşmiş, en küçük sosyal topluluk olarak tanımlanır (Akça Ay 2007) ve içinde bulunduğu toplumun bir birimi olarak, onun özelliklerini taşır. Toplumun değer yargılarını, gelenek ve göreneklerini, beğenilerini, inançlarını, önyargılarını kısacası, kültürünü yansıtır. Bunun yanında, özel bir iç yapısı ve kendine özgü bir işleyişi vardır. Bu bakımdan, toplumla sürekli alışveriş içinde bir kuruluş olarak çalışır (Yörükoğlu 2006).

En ilkel insan toplumlarında bile, toplumsal yaşamı oluşturan güç, ailedir. İnsan yaşamının üzerinde, doğumundan önce başlayan ve ilk gelişim yıllarından ömrünün sonuna dek etkisini sürdüren bir kurumdur. Aile, fizyolojik olduğu kadar, ekonomik ve toplumsal yönleriyle de, bireyi duygusal gelişimi, oluşumu ve davranışları açısından biçimlendirip yönlendirir. Toplumun kültür değerlerinin bir kuşaktan diğerine aktarılması biçimindeki temel eğitimsel işlevinin yanında, özellikle okul öncesi dönemde, çocuğun yaşamında etkin bir role sahiptir (Yavuzer 1993, Buldukoğlu 1994).

Türk toplumları tarih boyunca ailenin kurumsal bir unsur gibi yaşamasına özel önem vermişlerdir. Bunun nedeni ulusal, kültürel ve dinsel değerler sisteminden kaynaklanmaktadır. Türk aile yaşamında görülen düzenek, disiplin, aileye bağlılık, onun şeref ve onursal düzeyde korunması, yüzyıllara dayalı oluşum ve kuşaklar boyu aktarılan geleneksel birikimin ürünüdür. Büyüklere duyulan saygı, karşılıklı sorumluluk duygusu ve yardımlaşma bilinci, alışkanlık, sıcak komşuluk ilişkileri, konuk-severlik ve benzeri birliktelikler aile kurumunun korunmasında önemli rol oynamıştır (Süleymanov 2010).

Geleneksel Türk ailesinin sosyal değişimine; kentleşme, sanayileşme, göç, iş sahalarının ve mesleklerin çeşitlenmesi, eğitim, hukuki düzenlemeler, kitle iletişim araçları, ekonomik ve siyasal gelişmelerin etken olduğu görülmektedir (Tüfekçi 2003).

Türkiye'deki aile tipleri kırsal ve kentsel bölgelerde farklılıklar göstermektedir. Kırsal kesimde; kök aile, birleşik aile ve geleneksel geniş aile çeşitleri görülürken kentsel kesimde; çekirdek aile, parçalanmış aile ve tanımlanmamış aile gözlenmektedir. Üretim biçimindeki değişimler, sanayileşme ve kentleşme süreci toplumlar arası farklılıklar gösterdiğinden her toplumun kendi iç dinamikleri ile ilgili olarak aile tipleri yaratması olağandır (www.turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/tezcan_ailesi.pdf Erişim Tarihi:03.01.2011).

Çekirdek aile: Anne, baba ve çocuklardan oluşan aile tipidir. Sanayi devriminin şekillendirdiği bu aile de, iş bölümü ve statünün ortaklığı vardır. Günümüzün modern ailesi diye tabir edilen çekirdek aile, gittikçe yaygınlık kazanmaktadır. Çekirdek ailede çocuk sayısı fazla değildir. Türkiye'de şehirlerde son yıllarda hakim olan aile tipi, çekirdek ailedir (Tüfekçi 2003, Canatan ve Yıldırım 2009).

Geniş aile: Bu aile tipinde çeşitli kuşaklar bir arada yaşamaktadır. Geniş ailede anne, baba, çocuklar, aile büyükleri ve yakınları bir arada bulunmaktadır. Ailenin nüfus sayısı fazladır. Türkiye'nin kırsal kesiminde yoğun olarak görülen aile tipidir. Kırsal kesimde geniş aile tipinin görülmesinin altında iş gücüne duyulan gereksinim

yatar. Tarımda makineleşme, miras yoluyla toprakların küçülmesi, kırsal kesimden göçler ile birlikte bu aile tipinde değişme meydana gelmiştir (Tüfekçi 2003, Canatan ve Yıldırım 2009).

1972 yılında yapılan aile yapısı araştırmasında Türkiye genelinde hanelerin %60'ı çekirdek aile, %19'u geniş aile iken, 2006 yılında yapılan araştırma da bu oranların çekirdek aile için %80,7, geniş aile için ise %13 olduğu görülmektedir. (Canatan ve Yıldırım 2009; www.aile.gov.tr/files/AileYapısı Erişim Tarihi: 29.12.2010). Geniş aile yapısının çekirdek aile yapısına dönüşümünde sanayileşme, iç ve dış göçler, kentleşme, eğitim, iletişim ve ulaşımda yaşanan olumlu gelişmeler rol oynamaktadır.

Batıda sanayi devrimi ile erkekler, toprak ve çiftlik işlerinden fabrika ve büro işlerine geçerken, kadınlar da kamu hizmetlerinde, büro işlerinde ve sanayi kesiminde görev almaya başlamışlardır. Türk kadını, Kurtuluş Savaşı yıllarında erkeklerden boşalan işyerlerine geçmiştir. Savaş sona erince kadının iyi bir ev kadını, başarılı bir anne ve iyi bir eş olarak evine dönmesi beklenmişse de, öyle olmamıştır. Kadınlarımız çalışma yaşamındaki etkinliklerini sürdürmüşlerdir. Cumhuriyet sonrası sanayileşme, göç ve kentleşme gibi etkenler, sanayi kesiminde ve kamu hizmetlerinde çalışan kadın sayısını arttırmıştır (Razon 2006).

Türklerde kadın, ailede belirleyici bir faktör, denetleyici bir güçtür (Süleymanov 2010). Endüstrileşmeyle beraber değişen toplum yapısı, kadının görevleri üzerinde de etkili olmuştur. Fakat bu, kadının geleneksel cinsiyet rollerinden tamamen sıyrıldığı anlamına gelmemektedir. Cinsiyete dayalı iş bölümü çerçevesinde 'ekmek kazanan' erkek ve ailedeki bireylerin bakımlarını sağlayan 'dişi kuş' kadın rolü ortadan kalkmamıştır (Adak 2007).

Kadın ve erkeğin toplumdaki görevleri, sorumlulukları, hakları, kişilik özellikleri toplumsal cinsiyete göre şekillendirilir. Bunun sonucunda çalışma hayatında kadınlar toplumsal cinsiyet rollerine uygun alanlarda, erkekler ise kamusal alanlarda çalışmaya yönlendirilir (Ökten 2009).

Kadının çalışma yaşamına katılmasının en önemli olumlu etkisi ekonomik bağımsızlığını kazanmasıdır. Ekonomik güce kavuşan kadının özgüveni artmakta, hayatı üzerinde daha fazla kontrol duygusuna sahip olmaktadır. Özellikle, ev içi işlerin, kadın-erkek arasında paylaşımında demokratikleşmeye gidış görüldüğü düşünülmektedir. Ayrıca, çalışma yaşamına atılan kadının, sosyal çevresi genişlemekte, daha fazla sosyal ve duygusal desteğe sahip olmaktadır (Adak 2007).

TUIK 2006 Aile araştırması sonuçlarına göre; kadınların %90'nı ücretli çalışmaya olumlu bakmaktadır. 2010 yılı Eylül dönemi verilerine göre; Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı % 49,1 olarak gerçekleşmiştir, erkeklerde işgücüne katılma oranı % 71,1, kadınlarda ise % 27,9'dur. İşgücünün eğitim ve yaş dağılımları ise; Toplam işgücünün % 17,7'sini 15-24 yaş grubundakiler oluşturmaktadır. Lise altı eğitimlilerde işgücüne katılma oranı; erkekler için % 69,9, kadınlar için % 24,3'tür. Yükseköğretim mezunu erkeklerde % 84,2 olan işgücüne katılma oranı, kadınlarda % 70,8'dir (www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi:15.02.2011).

Kadınlar en çok ekonomik zorunluluk nedeni ile ücretli işte çalışmakta iken, aldığı eğitimi değerlendirmek ve ekonomik bağımsızlık için çalışanlar birbirine yakın oranlardadır. Çoğunluğunun ailesinde kadının çalışması ailede hiçbir zaman huzursuzluk yaratmamaktadır. Kadının çalışmasının aileye olumlu etkileri; kadının aile bütçesine katkıda bulunması, erkeğin ekonomik yükünün azalması ve aile birliğini güçlendirme olarak belirlenmiştir. Kadının çalışmasının aileye olumsuz etkileri ise; aile bireylerine yeterince zaman ayıramama, kendine yeterince zaman ayıramama ile çok yorulma ve bunu eve yansıtma olarak bulunmuştur (Arpacı 2007).

Tüm toplumlarda kadının rolü, çok yönlü ve çok boyutludur. Kadının iş olanaklarını arttırmak ve düzeltmek için politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Bu alanda yapılacak yeniliklerin başarılı olabilmesi için, aile içi rol ve ilişkilerin yeniden tanınması, gelişme ve uyumu zorlaştıran değer yargılarıyla mücadele edilmesi, kadın ve erkeğin eğitiminde köklü değişikliklere gidilmesi gerekmektedir (Sağ 2001).

Kadının eğitim seviyesinin artması, çalışma yaşamına katılması gibi değişen nedenlere paralel olarak aile içindeki konumu ve çocuk yetiştirmedeki etkileri de değişim göstermiştir. Anne eğitimi arttıkça çocuk ile etkin zaman geçirme, ödül ve cezanın niteliği de olumlu olarak artmaktadır. Çalışma yaşamı ise her ne kadar kadının üretkenliğini ortaya çıkarmada bir fırsat olsa da, evdeki rolleri değişmediği sürece kadına artı yük getirmektedir.

Ülkemizde kadın için eğitim ve çalışma olanakları her geçen yıl artış göstermiş olsa da cinsiyete bağlı fark kapatılamamıştır. Kadına yönelik bakış açısı, kadını ev içinde kalmaya mecbur etme toplumsal baskının bir örneğini teşkil eder. Çocuğun ve ailenin şekillenmesinde önemli rol oynayan anne ve onun eğitimi ülkemiz için aile kurumunun gelişmesinde temel çözümdür.

Ülkemizde, aileye ilişkin hizmetler, Anayasa, Medeni Kanun, TCK, 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, 4787 Sayılı Aile Mahkemeleri Kanunu çerçevesinde şekillenmektedir. Bir anlamda ülkenin aile politikasının temelini bu kanunlar oluşturmaktadır. Bu kanunlar dışında, İş Kanunu, Devlet Memurları Kanunu, Nüfus Planlaması Hakkında Kanun gibi farklı kanunlarda da kadınlara yönelik düzenlemeler bulunmaktadır. Kanunların yanı sıra Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan beş yıllık kalkınma planlarının ve programlarının bazılarında da ailenin korunması ve aileye yönelik hizmetlerin geliştirilmesi konusu yer almaktadır. Ancak uygulamalara bakıldığında bu kadar önem verilen bir toplumsal kurum için ciddi, bütüncül ve geniş kapsamlı uygulamalara olanak sağlayan, farklı disiplinleri bir araya getiren ve sorumlu kılan bir aile politikasının olduğunu söylemek mümkün olamamaktadır (Çoban 2009).

İnsanın içinde doğup büyüdüğü, sevgi ve himaye gördüğü aile; toplumun temel taşı, bireyin birincil sosyalleşme kaynağı ve yaşam boyu bir yuva olması nedeniyle titizlikle korunması gereken saygın bir sosyal kurumdur (Özpolat 2010). Binlerce yıl boyunca ve hala toplumların kültürünün yeni nesillere aktarılmasında en önemli rolü ailede kadın üstlenmiştir. Kadının insan toplulukları içindeki en önemli ve en yaşamsal rolü budur. Kadın yalnızca doğurganlık özelliğiyle toplumların devamını sağlamakla kalmaz; aynı zamanda kendi milletinin oluşturduğu kültürü, daha

karnındayken çocuğuna aktarmaya başlayarak milli kültürün devamlılığını sağlar. (http://kadinhareketidernegi.org.tr/dosyalar/pervin_ergun.pdf Erişim Tarihi: 03.01.2011).

Annelerin; çocukların duygusal uyumunda, kaygılarını aşmalarında ve mutlu olmalarında büyük bir etkisi bulunmaktadır. Bireyin sevgi ve şefkatini karşılayan odur. Anneler, kız çocuklarına annelik modeli ve cinsel davranış modeli alanında örnek olurlar ve aile içinde kimliklerin yapılandırılmasında rol alırlar (Yıldırım 2005). Aileyi bir arada tutan ve çocuğa aile kavramını öğreten de annelerdir.

Bireysel bağlamda bakıldığında, ailede özellikle annenin toplumsallaştırıcı etkisinin ailenin diğer bireylerine oranla daha güçlü olduğu görülür. Bu özelliği nedeniyle “anne aynı zamanda informal eğitim bağlamında insanın ilk öğretmenidir”. Bu durum önemli ölçüde anneliğin doğası ve anne ile çocuk arasında daha gebelik döneminde kurulan duygusal etkileşimden kaynaklanır. Bu nedenle birçok toplumda olduğu gibi toplumumuzda da aile ölçeğinde sosyalleşme sorumluluğunun çoğunlukla anneye verildiği görülmektedir. Annelik rolünün sosyalleştirici etkisinin yanında toplumun üretim biçiminin babaya ve ailenin erkeklerine aile dışında yüklediği sorumluluğun da etkisi bulunmaktadır (Özpolat 2010).

Ailenin çocuk üzerindeki etkisi çoğu kez daha doğumdan önce başlar. Ailenin o çocuğa karşı istekli ya da isteksiz oluşu, duygusal, kültürel, toplumsal, ekonomik yönden hazır olup olmadığı ve çocuktan beklentileri, o çocuğun yaşantısını, ilk izlenimini ve çevresiyle olan duygusal iletişimini önemli ölçüde etkileyecektir. Bu yüzden insanın yaşamı boyunca seçme özgürlüğüne sahip bulunmadığı tek ve en önemli şeyin ailesi olduğunu söylemek hiç de yanlış olmaz. Üstelik bu kuruluşun kişi üzerindeki etkisinin ne denli kalıcı bir biçimlendirici gücü bulunduğu da düşünülürse, aile kavramının önemi daha da belirginleşir (Yavuzer 1993, Alacahan 2010).

Aile insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahne gibi düşünülebilir. Çocuk bu sahnede, insan ilişkilerini bütün karmaşık yönleriyle gözlemler ve yaşar. İnsan ilişkilerini belirleyen anlaşma, uzlaşma, bağlılık, iş birliği gibi olumlu nitelikleri evde kazanır. Ayrıca anlaşmazlık çekişme ve çatışma gibi olumsuz nitelikleri ve takınacağı tutumları da evde kazanır. Çocuk özellikle okul öncesi dönemde, anne ve babasının çok baskın etkisi altındadır. Onların olumlu ve olumsuz yanlarını, özdeşim yoluyla içine sindirir. Anne baba ve kardeşleriyle sürekli bir etkileşim içindedir. Çocuk çok keskin bir gözlemcidir. Anne ve babasının kendisiyle, birbirleriyle ve kardeşleriyle ilişkisini sürekli gözler ve değerlendirir. Sonuçlar çıkarır ve tepki gösterir. Bu nedenle aile içindeki ilişkilerin temelini, anne-babanın birbirine karşı tutumu oluşturur (Güler 2008). Aile çocuğa, ailenin bir üyesi olduğu bilincini aşılabilir ve toplumsallaşmanın temelini atar (Yavuzer 1993). Birey toplumsal yapı içinde rol ve statü kazanmayı da temelde aileden öğrenmiş olur. Türk toplumunda da bireylere toplum içinde statü kazandırma işlevi, ailenin temel işlevlerinden biridir (Sencer 1983, Tüfekçi 2003, Alacahan 2010).

Aile, çocuğa dengeli bir birey olabilmesi için güven duygusunu aşılabilir, yaşama uyumunu sağlar, karşısına çıkan sorunlarına çözüm üretir, okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmesi için yeteneklerini uyarır ve geliştirir. Kültürü nesiller arasında

aktarıken, bireyi de topluma hazırlar. Toplumun ilerlemesi onu oluşturan bireylere bağlıdır (Tüfekçi 2003). Bu yüzden sağlıklı bir toplum için sağlıklı aile ortamlarında yetiştirilmiş bireylere ihtiyaç vardır (Baltaş 2006). Yaşamda öğrenilen birçok şeyin daha önce öğrenilen bilgi, değer ve beceriler üzerine yapılandırılması, bu öğrenmelerin aile ortamında gerçekleştiği ailede işletilen sosyalleşme sürecinin önemini ortaya koymaktadır (Özpolat 2010). Bebeklik ve erken çocukluk döneminde aile bireylerinden etkilenecek toplumsallaşan çocuk, zamanla okul, iş, sosyal gruplar ve değişik ortamlarda yaşadığı ilişkilerle sosyalleşmesini sürdürür (Özpolat 2010). Çocuğun sosyal gelişmesi sürecinde çevrenin çocuğa gösterdiği olumlu ve olumsuz tepkiler, kişilik gelişiminde önemli rol oynar (Pembecioğlu 2006, Yörükoğlu 2006).

Aile Merkezli Bakım

Aile ile çocuk arasındaki sevgiye dayalı güçlü ve destekleyici ilişki çocuk için en önemli destek kaynağıdır. Bu nedenle ailenin, çocuğun bakımının her aşamasına dahil edilmesi gereklidir (Ocakçı 2006). Doğum öncesi dönemden itibaren çocuk sürekli olarak ailenin inançları, değerleri, gelenekleri, tutumları ve uygulamalarından etkilenir (Pembecioğlu 2006). Aile üyelerinden birisini ya da birkaçını etkileyen herhangi bir fonksiyon bozukluğu bir bütün olarak aileyi ve diğer üyeleri olumsuz yönde etkileyecektir.

Aile içinde özellikle kadının değişen rolü ile annenin önemi daha da öne çıkmaktadır. Aile merkezli bakım kapsamında anne ile kurulacak iletişim ailenin ve buna bağlı olarak çocuğun sağlık düzeyine katkı sağlayacaktır.

Aile merkezli bakım; Aile, birey/çocuk, hemşire, diğer sağlık personeli ve sektörler arası işbirliği ile birey/çocuğun sağlığının korunması, geliştirilmesi, hastalık halinde iyileştirilmesi ve rehabilitasyon için gerekli hizmetlerin planlanması, örgütlenmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinden oluşan multidisipliner, dinamik bir bakım süreci olarak tanımlanmaktadır (Ocakçı 2006). Aile merkezli bakım felsefesi aileyi, çocuğun yaşamının değişmez bir ögesi olarak görür. Ailenin çocuğa sağladığı destek, çocuğun sağlık sorununa ve hemşirelik bakımına tepkilerini belirleyen en önemli faktördür. Aile ve çocuk arasındaki sevgiye dayalı güçlü ve destekleyici bir ilişki, çocuk için en önemli destek kaynağıdır. Bu nedenle ailenin, çocuğun bakımının her aşamasına dahil edilmesi gerekir. Böylece aile üyeleri kendi yeteneklerine güven duyar dolayısıyla da çocuğun bakımında daha az stres yaşarlar (Çavuşoğlu 2008).

Aile Merkezli Bakımda Hemşirenin Rolü

Çocuk sağlığı hemşireliğinde aile, bakımın odak noktasıdır. Ailenin çocuğa sağladığı destek, onun sağlık sorununa ve hemşirelik bakımına tepkilerini belirleyen önemli bir etkidir. Aile ile çocuk arasındaki sevgi ilişkisi çocuk için en önemli destek kaynağıdır (Çavuşoğlu 2008). Çocuk hemşiresi ailenin bu özelliklerini dikkate almaksızın yalnızca sorunu olan bireyi ele alırsa bütüncül bir değerlendirme yapamaz (Buldukoğlu 1994). Aile merkezli bakımda sadece çocuğun değil, tüm aile üyelerinin gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Çünkü bu felsefe, aileyi çocuğun yaşamının merkezinde görmekte ve çocuğa ilişkin bakımın planlanmasına onu da dahil etmektedir (Çavuşoğlu 2001).

Çocuk hemşiresi, ailelerin sürekliliğinin farkında olarak aileyi çocuğun sosyal destek sisteminin bir parçası olarak değerlendirmelidir. Çocuk, aile çerçevesi içinde görülmelidir. Bakımın sürekliliği aileye bağlı olduğundan, hemşire ailenin güçlü ve zayıf yönlerini bilmeli ve bakımdaki aile etkinliğini geliştirmeye çalışmalıdır. Ailenin bakıma katılmaya ne kadar hazır olduğunu değerlendirmek ve bakımı bu doğrultuda planlamak, bunun yanı sıra ailenin bakım konusunda eğitilmesi ve bu eğitimin çocuk taburcu oluncaya kadar devam ettirilmesi de hemşirenin görevleri arasındadır.

SONUÇ ÖNERİLER

Aile merkezli bakımın önemi dünyada 1960'lı yıllarda kavranmaya başlamıştır. Uygulanmaya başlanması ile de hastanede yatan çocukların duygusal ve gelişimsel gereksinimlerinin karşılanmasına, ailelerin ise çocuğun bakımında kendilerini daha yeterli hissetmelerine ve anksiyetelerinin azalmasına katkı sağlamıştır. Ülkemizde aile merkezli bakımın tam olarak uygulandığını söylemek güçtür. Pek çok hastanede anne çocuğu ile birlikte kalabilmekte fakat aile merkezli bakımın gerektirdiği çocuklarının hastalığı konusunda bilgi alma, bakıma ve tedavi ile ilgili kararlara katılma gibi diğer parametreler sağlanamamaktadır.

Çocuk bakımında her zaman birincil görev üstlenen anne, iş gücüne katılmasıyla beraber aile içi rollerde değişim ve paylaşımı gündeme getirmiştir. Hemşire aile merkezli bakımda kadının bu yönünü dikkate alarak, çocuğun bakımında diğer ebeveynleri bakıma katılmaya teşvik etmelidir. Ailenin destek kaynaklarını görmesini sağlayacak hemşire, aynı zamanda kadının aile içi rol değişimine de destek sağlamış olur.

Çocuk hemşireleri, aile merkezli bakım uygularken hastaneye yatan çocuğun durumu hakkında ailenin sürekli olarak bilgilendirilmesi, bakıma ve kararlara katılmalarının sağlanması, hastalık hakkında eğitim verilmesi ve taburculuğa hazırlanmaları konularında aile ile işbirliği içinde çalışmalıdır. Aile merkezli bakımın yerleşmesi için çocuk hemşiresinin yanı sıra kurumun da bunu desteklemesi gerekmektedir. Bununla ilgili hastane politikalarının oluşturulmasında hemşireye önemli sorumluluklar düşmektedir. Tüm bu bilgiler bize, hasta çocuk ve ailesi için aile merkezli bakımın uygulanmasında çocuk hemşirelerinin önemli bir pozisyonda yer aldıklarını göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Adak N. Kadınların ikilemi: iş ve aile yaşamı. *Sosyoloji Dergisi* 2007; 17: 137-152.
- Akça Ay F. Temel hemşirelik kavramlar, ilkeler, uygulamalar. 1. Basım, İstanbul: Medikal Yayıncılık, 2007; 23.
- Alacahan O. Aile birliğini oluşturan faktörler ve işlevleri. *Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi* 2010; 11(1): 289-298.
- Arpacı F, Ersoy AF. Kadının çalışmasının ailenin yaşam kalitesine etkisinin incelenmesi. *Aile ve Toplum Eğitim - Kültür ve Araştırma Dergisi* 2007; 3(11): 41-51.
- Baltaş Z. Temel ihtiyaçların kazanılmasında ailenin rolü. *Ana-Baba Okulu*. 1. Baskı İstanbul, Remzi Kitabevi, 2006; 51-77.

- Buldukoğlu K. Aile hemşireliği. International Nurses' Day: Sağlıklı Toplumlar İçin Sağlıklı Aileler Kitapçığı, Sivas, 1994; 71-77.
- Canatan K, Yıldırım E. Aile sosyolojisi. İstanbul: Açılım Kitap, 2009; 65-111.
- Çavuşoğlu H. Pediatride aile merkezli bakım. Hemşirelik Forumu 2001; 4(2-3): 1-7.
- Çavuşoğlu H. Çocuk sağlığı hemşireliği. 9. Basım, Cilt 1, Ankara: Sistem Ofset Basımevi, 2008; 19-24.
- Çoban Aİ, Özbeşler C. Türkiye'de aileye yönelik sosyal politika ve hizmetler. Aile Toplum ve Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi 2009; 18: 31-42.
- Ergun P. Kültür aktarımında kadının rolü. (http://kadinhareketiderneği.org.tr/dosyalar/pervin_ergun.pdf Erişim Tarihi:03.01.2011).
- Güler S. Ailede çocuğun sosyalleşmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2008:29-68.
- Ocakçı AF. Çocuğun aile merkezli bakımı. Zonguldak: Dökel Matbaası, 2006; 8-27.
- Ökten Ş. Toplumsal cinsiyet ve iktidar: güneydoğu anadolu bölgesi'nin toplumsal cinsiyet düzeni. The Journal of International Social Research 2009; 2(8): 302-312.
- Özpolat A. Ailede demokratik sosyalleşme. Aile ve Toplum Dergisi 2010; 5(20): 9-24.
- Pembecioğlu N. İletişim ve çocuk. Ankara, Ebabil Yayıncılık, 2006.
- Razon N. Çalışan anne ve çocuğu. Ana-Baba Okulu. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2006; 229-243.
- Sağ V. Tarihsel süreç içerisinde Türk kadını ve Atatürk. Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi 2001; 2(1):9-23.
- Sencer M. Çocuk ve aile. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi. İletişim Yayınları, 1983; 2: 357-364.
- Süleymanov A. Çağdas Türk toplumlarında aile ve evlilik ilişkileri. Sosyal Siyaset Konferansı Dergisi 2010; 58:163-196.
- TC Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Aile Yapısı Araştırması, 2006. (www.aile.gov.tr/files/AileYapısı Erişim Tarihi: 29.12.2010).
- TC Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Hanehalkı İşgücü Araştırması 2010 Kasım Dönemi Sonuçları, (www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi:15.02.2011).
- Tüfekçi S. Kırsal kesimlerden büyük şehirlere göç ve göçün aile yapısında meydana getirdiği değişiklikler (İstanbul örneği). Yüksek Lisans Tezi. Isparta: SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2003: 76-86.
- Yavuzer H. Çocuk ve suç. 5. Basım, İstanbul, Remzi Kitabevi: 1993; 125-162.
- Yıldırım E. Bir modernite rüyası: ailenin sonu mu?. Aile ve Toplum Dergisi 2005; 2(8): 93-100.
- Yörükoğlu A. Çocuk ruh sağlığı. 28. Basım, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti, 2006; 125-133.